

kívüli mértékben önkritikusak, másokkal szembeni bizalmatlanság jellemzi őket (143. p.). Az autonómia-értékek aránya háromszor nagyobb a magyarokénál. Az önfűség, küzdőképesség, macasság, dacos individualizmus kap még hangsúlyt ábrázolásukban. Joose alakját szemlélve azonban néhányan azon is elgondolkodnak: talán kissé ostobák a finnek?

A regény alapján adott jellemzés valójában nem nagyon tér el a magyar írók által fentebb említettéktől, de a regény cselekményét véve alapul, a jellemvonások köre szűkebb, kevesebb dicsérendő, kimagasló tulajdonság ötlük szembe.

A vizsgálat - igaz, más lépcsőjében (Lőrincz - Vakkari, 1991.) - kiterjedt az általános olvasói szokásokra is. Kiderült, hogy a gazdasági-társadalmi fejlettség stb. háttérének függvényében a finnek 57%-a heti 40 óránál kevesebbet dolgozik, a magyarok 78%-a 40-nél többet. A napi szabadidő a magyaroknál 3,5 óra, a finneknél több mint 5 óra.

Legyen szabad egy, a fenti megállapításokhoz marginálisan kapcsolódó kis személyes élménnyel befejeznem. Egyik ösztöndíjjal itt tartózkodó finn kutató barátnóm egy reggel a következővel fogadtott: - Ma én is úgy csináltam, mint

egy magyar! Kérdő tekintetemre így folytatta: - Az újságot a metróon olvastam ki. Nálatok mindenki olvas a járműveken! Meglepődtem kissé. De ahogy hazafelé tudatosan szemlélődtem a buszon, s valóban láttam az olvasnivalót minden második-harmadik ember kezében, a fentiek fényében már a miértre is tudtam a választ. A finnek hetente 10 órával több idővel rendelkeznek szabadon, mint mi. Valahol meg kell próbálkoznunk behozni!

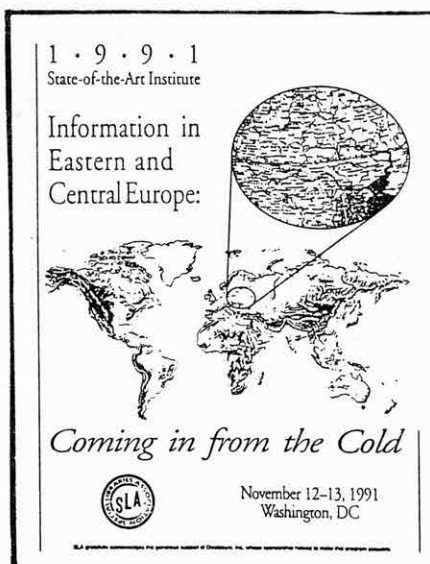
Irodalom

1. BOLGÁR Mirja: Egy fiatal finn író. = Látóhatár, 1964. 8.sz. 696-701.p.
2. GOMBÁR Endre: Utószó. In: Veijo Meri, Manilakötél. Tükörbe rajzolt nő. Bp., 1981. Európa. 451-454.p.
3. KARDOS Vera: Ahogy én láttam Finnországot. Bp., i.n. (1987 után) 138 p.
4. KOCOGH Ákos: Otthon, Finnországban. Világjárók 176. Bp., 1987. Gondolat. 269 p.
5. KODOLÁNYI János: Suomi. Bp., 1990. Magvető. 282 p.
6. LAITINEN, Kai: A finn irodalom története. Bp., 1981. Gondolat, 435 p.
7. LŐRINCZ Judit - VAKKARI, Pertti: Távoli rokonok - közeli barátok. (Magyarok és finnek az olvasásszociológia tükrében.) Budapest, 1991. 110p.
8. LUX Alfréd: Meri, Veijo: Manilakötél. = Nagyvilág. 1964. 6.sz. 938 p.
9. PAP Éva: A II. világháború utáni finn irodalom körképe. = Filológiai Közöny. 1972. 3-4.sz. 472-478.p.
10. SZOPORI NAGY Lajos: Veijo Meri és Juhani Pertonen regényei. = Népszava. 1981. dec. 6. 11.p.
11. VARIO, Irjö - SZOPORI NAGY Lajos: Ismerkedő ismerősök. A magyar irodalom fogadtatása Finnországban - a finn irodalom fogadtatása Magyarországon 1920-1986. Bp., 1990. OSZK-KMK. 363 p.

H. Laborc Júlia

Amerika – Közép-Kelet-Európáról

Az Amerikai Szakkönyvtári Egyesület (Special Libraries Association) aktuális kérdésekkel foglalkozó éves szemináriumán, 1991 novemberében a közép-kelet-európai országok - ahogy az a megnyitó beszédben elhangzott - „egzotikus világa” volt a téma. A tizenegy előadó személyes tapasztalatairól számolt be; oktatóként, szakér-

Information in Eastern and Central Europe : coming from the cold : Papers presented at the State-of-the-Art Institute. November 12-13, 1991, Washington, D.C. Special Libraries Association, 1991. 95 p.

tőként, segélyprogram szervezőjeként, adatbázis-szolgáltatóként, kereskedőként stb. mind-egyikük rendszeres kapcsolatban áll ezekkel az országokkal.

Úgy gondolom, hogy a témák pusztá felsorolása helyett érdemes inkább néhány véleményre, tényre és érdekességre felhívni a figyelmet a kötetből. Az előadások négy átfogó témakörhöz kapcsolódtak: 1. helyzetkép a könyv- és folyóirat-kiadásról és a könyvtárügyről; 2. milyen jellegű támogatásra van szükség a régióban; 3. a támogatás konkrét példái; 4. a régióra vonatkozó egyes gazdasági tájékoztató források.

I. Helyzetkép. - Közép-Kelet-Európát a következő kisebb régiókra bontották tovább: a FÁK és a balti államok; Lengyelország, (akkor még) Cseh-Szlovákia és Magyarország; az újraegyesült Németország (ez utóbbiról csak elvétve esik szó az előadásokban). Az előadások annak a véleménynek adnak hangot, hogy a reformok terén a lengyel-cseh-szlovák-magyar hármast tart a legelőrébb. Magyarországot több esetben (a könyvterjesztés átalakulása, az információtechnológia helyzete) pozitív példaként említik. A könyvtári piacot felmérő Donohue Group, Inc. megállapítja, hogy az állományok és az épületek az anyagi nehézségeket tükrözik, ugyanakkor gondosan kialakított könyvtári szervezetekkel és jól képzett vezetőkkel találkozottak. (A kötetben Lengyelországról és Cseh-Szlovákiáról található részletesebb könyvtárügyi esettanulmány.)

A közép-kelet-európai országokat nem fejlődő, hanem feltörekvő országoknak nevezik. Sok tekintetben (írásstudás, oktatás) jobbnak látják a helyzetet, mint a fejlett országokban, akár az Egyesült Államokban is. A fejlett szaktudás és a szervezeti kaosz kombinációjára kell felkészülnie annak, aki itt akar tevékenykedni. A vizsgált országok kritikus időszakot élnek át, most kell átesniük a pszichológiai peresztrojkán: a függetlenség kezdeti eufóriája elmúlt, most szembesülnek azzal, hogy milyen nehéz és hosszadalmas periódus előtt állnak. Néhány előadónak az volt a benyomása, hogy sok tekintetben könnyebb volt a kelet-európai országokkal a kapcsolattartás a rendszerváltás előtt! „Az országok könyvtárai túlélték az utóbbi ötven évet, majd meglátjuk túlélik-e a piacgazdaságba való átmenetet.” - hangzik az egyik előadó megállapítása.

II. A támogatás módja. - Az egyik előadó Lenin nyomán ezt kérdezi: Mi a teendő? Azaz, például: hogyan élhetik túl a könyvkiadók az átme-

net nehézségeit és maradhatnak meg a nyugati piacokon; a nyugati könyvtárosok hogyan tájékozódhatnak a régió kiadványkínálatáról és hogyan szerezhetik be folyamatosan és elfogadható áron azokat. Mindkét fél számára előnyös lenne a Nyugat *gyakorlati és technikai* segítsége; az együttműködés kívánatos szintje a helyi feltételek függvénye.

A „régii nóta”: a közép-kelet-európai kiadványok nagyobb érdeklődésre számíthatnának, ha angolul íródnának (a régióban egyébként az elkövetkező tíz évben előreláthatóan harmincmillióan tanulnak meg angolul), vagy legalább angol nyelvű referátumokat, tartalomjegyzékeket közölnének. A kereskedelmi csatornák mellett továbbra is gyümölcsözőek lehetnek a cserekapcsolatok, különösen az új és a nem hivatalos kiadványok beszerzésében, az állományok hiányainak pótlásában. A régió könyvtárai számára nagy segítség lenne, ha a nyugati könyvtárak átadnák számukra az ott már elavult hardvert és szoftvert. A könyvtárak legjelentősebb feladata a közeljövőben állományuk gépi katalógusainak létrehozása. Ezt a témát érdemes lenne felvenni egy IFLA kerekasztal napirendjére is.

III. Példák. - A Faxon cég újfajta folyóirat-terjesztési megoldással 1993-ra a Meždunarodnaâ Kniga volt szovjet külkereskedelmi Vállalat kínálatának 40-50%-át lesz képes szolgáltatni. A beszerzésben a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központtal kooperál, a kiadványokat Amszterdamból vagy Ann Arborból (Mich.) osztja majd szét. Hasonló megállapodást készítenek elő Magyarországgal, Cseh-Szlovákiával és Lengyelországgal.

Az IREX (International Research and Exchanges Board) elsősorban szakemberek cseréjét szervezi, többek között a tudományos tájékoztatás és a kommunikáció területén is. Kezdeményezéseit a következők nehezítették: a/ az országok gazdasági csődje és a konvertibilis valuta hiánya, b/ a tájékoztatási és kommunikációs politika ellenőrzésének hosszú hagyományai, c/ az információs és kommunikációs csatornák monopolizálási törekvései.

Az IREX nevéhez fűződnek azok a próbálkozások, hogy a Szovjetuniót bekapcsolják a BIT-NET/EARN hálózatba (dán és finn közvetítéssel, a San Francisco-Moszkva teleport révén). A tényleges működés beindulása az illető előadás megírásának időpontjában hetek kérdése volt. És hasonlóképp: az Illinois Egyetem könyvtára hoz-

záfér a moszkvai INION adatbázisaihoz; a Kongresszusi Könyvtár pedig kapcsolatban áll az Össz-szövetségi Könyvkamarával a szovjet nemzeti bibliográfia MARC formátumú szalagjainak előállítására érdekében.

A Kongresszusi Könyvtár Kongresszusi Kutató Szolgálat az állományfejlesztés, a szolgáltatások és a képzés terén segíti a közép-kelet-európai könyvtárakat. Míg a nyugati könyvtárakban az információáradattal küszködnek, Kelet-Európában a könyv- és információéhség jellemző. A segítség könyvajándékok (főleg referenzművek), törzsanyagjegyzékek, új folyóirat-előfizetések, CD-ROM gyűjtemények alapítása formájában valósul meg.

Az USIA (United States Information Agency) többek között részt vesz a SEED (Support to Eastern European Democracies) programban, amely (jogi, parlamenti, sajtóval kapcsolatos, oktatási, angoltanítási segítségnyújtás mellett) egy könyvtári programot is tartalmaz *Books for Democracy* elnevezéssel. Ennek során történelmi, politikai, társadalomtudományi, üzleti, környezetvédelmi, jogi, amerikanisztikai tárgyú könyveket szereznek be; folyóiratokat fizetnek elő parlamenti, akadémiai és nemzeti könyvtárak számára; a nemzeti könyvtárak ajándékba kapják a UMI General Periodicals OnDisc teljes szövegű cikkadatbázisát; ajándékkönyv- és kiadványcsere-akciók zajlanak; támogatást kap az országok könyvkiadása. Az USIA és az Amerikai Könyvtáregyesület közös programja, a Library and Bo-

ok Fellows amerikai könyvtári szakértőket küld külföldre, Kelet-Közép-Európába első ízben 1991-92-ben.

IV. *Tájékoztató források a régióról.* - A konferencián három ilyen tárgyú szolgáltatásról értesülhettek az amerikai könyvtárosok. A *Reuter* hírgyűjtemény Textline (részben teljes szövegű) üzleti cikkadatbázisa ismertette szolgáltatását, amely 25 kelet-közép-európai napi, heti és havi lapot is feltár. A *Data-Star* adatbázis-szolgáltató vállalat Kelet-Európára vonatkozó üzleti adatbázisokat is forgalmaz. (A cég annyira ambiciózus, hogy már akkor irodával rendelkezett Kelet-Berlinben, amikor - ott nem lévén telefonja - nyugatberlini utcai fiülkéből lépett kapcsolatba megrendelőivel.) Az USA Kereskedelmi Minisztériuma 1990 januárjától működteti az *Eastern European Business Information Center*-t (szintén a SEED támogatásával), amely kelet-európai forrásokra is támaszkodva nyújt üzleti tájékoztatást kiadványaival és adatbázisaival. Számos programot kezdeményezett már eddig is az amerikai befektetőket segítő.

(Az egyes előadások egyébként igen gazdag faktografikus adatokat, táblázatokat és kiadványjegyzékeket tartalmaznak.)

Hegyközi Ilona

(A szemináriumról ld. még lapunk 724. oldalán a 92/312. számú referátumot. - A szerk.)

ARAB KÖNYVTÁRÉPÜLET JERUZSÁLEMBEN, NÉMET PÉNZEN. - Kelet-Jeruzsálemnek még a jordániai időkben maradt „arab városi könyvtára” egy lakásban működött, s már végképp kinőtte helyiségét. Most a város által adott telken, kétemeletes épületben nyílt meg az egyelőre 20 000 kötetes arab könyvtár (5000 kötet a gyermekkönyv), amely a városi könyvtárhálózatba tartozik (üzemeltetéséről, alkalmazottainak fizetéséről a város gondoskodik). Német könyvkiadók, más vállalatok és magánszemélyek gyűjtötték össze az 1 millió márkás építési költséget. A szabadszájú *Teddy Kollek* polgármester - aki 15 000 dollár személyes adománnyal járult hozzá a könyvtár létesítéséhez - avatóbeszédében kijelentette: jó volna, ha a hasonló vállalkozásokhoz nemcsak amerikai zsidók és liberális németek adnának pénzt, hanem az arab országok milliomosai is. (DBI-Pressespiegel, 1992. máj.)